

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут природничих наук

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 02 Сучасні концепції созології

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма: середня освіта (біологія та здоров'я людини)

Спеціальність: 014 середня освіта (біологія та здоров'я людини)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 6 від “26” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Сучасні концепції созології
Викладач (і)	Черепанин Роман Миронович
Контактний телефон викладача	+380972714625
E-mail викладача	roman.cherepanyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні групові та онлайн консультації

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Сучасні концепції созології» належить до вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки ОП «Середня освіта (біологія та здоров'я людини)» другий (магістерський) рівень. Созологія — наука про охорону природи, яка є комплексною дисципліною, що розробляє загальні методи і принципи збереження та відновлення природних ресурсів. Як головні розділи включає охорону земель, вод, атмосфери, рослинного й тваринного світу та природних комплексів. За останні роки, охороно природи повинна здійснюватися в контексті європейських норм збереження біорізноманіття та оселищного підходу до збереження біорізноманіття. Тому надзвичайно важливим є сьогодні є стале управління територіями та об'єктами, яке би базувалося на знаннях про структуру і функціонування природних систем, розуміння міжнародного контексту охорони природи. Це обумовлює актуальність вивчення дисципліни «Сучасні концепції созології», яка є основою сталого управління цінними природними ресурсами.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є набуття знань і умінь, необхідних майбутнім фахівцям для розуміння созології як науки про охорону природи, яка є комплексною дисципліною, що розробляє загальні методи і принципи збереження та відновлення природних ресурсів (земель, вод, атмосфери, рослинного й тваринного світу, природних комплексів) та забезпечує стале управління територіями та об'єктами, яке базується на знаннях про структуру і функціонування природних систем, розуміння міжнародного національного контексту охорони природи.

Основними **цілями** вивчення дисципліни є:

1. Розуміння поняття созології та біорізноманіття;
2. Вміння використовувати червоні списки видів тварин, рослин і грибів в аналітичних дослідженнях, вміння оцінювати за біорізноманіття цінність ландшафтів;
3. Знати які використовуються методи та підходи для охорони природи на різних рівнях організації від популяційно-генетичного до ландшафтного та екосистемного;
4. Отримання знань про території як об'єкти, які є цінними для збереження;
5. Використання міжнародного та національного екологічного природоохоронного законодавства для охорони природи;
6. Знати рідкісні види рослин та тварин в Україні та світі причини їх рідкості та заходи, які впроваджуються для їх охорони;
7. Розуміти важливість охорони природних оселищ для збереження екосистем та біорізноманіття;
8. Розуміти важливість охорони різних типів природних ресурсів (земель, вод, атмосфери, рослинного й тваринного світу, природних комплексів).

4. Програмні компетентності та результати навчання

ЗК 1. Володіння науковим світоглядом; знання основних теорій, концепцій, вчень, які формують наукову картину світу; вміння відстоювати власні наукові погляди.

ЗК 11. Здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу інформації з різних джерел у галузі біології та загальної середньої педагогічної освіти.

СК 1. Знання основних сучасних положень фундаментальних наук стосовно походження, розвитку, будови і процесів життєдіяльності живих організмів, інтегральні уявлення про організацію біологічних систем на різних рівнях, здатність їх застосовувати для формування світоглядної позиції, інтерпретації власних досліджень та формування здорового способу життя.

СК 10. Здатність дотримуватися принципу науковості та трансляції наукових біологічних знань у площину шкільних навчальних предметів закладів загальної середньої освіти.

ПРН 09. Знати особливості розвитку сучасної біологічної науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і методичний інструментарій проведення наукових досліджень за спеціалізацією, представляє результати наукової роботи письмово (у вигляді звіту, наукових публікацій тощо) та усно (у формі доповідей та захисту звіту) з використанням сучасних технологій, вміє коректно вести дискусію.

ПРН 11. Аналізувати принципи структурно-функціональної організації біологічного різноманіття.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	16
практичні	14
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
II	014 середня освіта (біологія та здоров'я людини)	1	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни	
Тема	кількість год.

	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Созологія як комплексна наука про охорону живої та неживої природи на різних рівнях організації.	2		
Тема 2. Охорона водних ресурсів. Водно-болотні угіддя міжнародного значення Рамсарської конвенції.	2		
Тема 3. Охорона біорізноманіття на різних рівнях організації живого.	2		
Тема 4. Концепції созології – пасивне та активна охорона довкілля. Абсолютне заповідання та активні (регульовані) заходи щодо збереження біорізноманіття.	2		
Тема 5. Правова основа созології в Україні та Європі.	2		
Тема 6. Природоохоронні території та об'єкти як основний інструменти охорони природи.	2		
Тема 7. Оселищна концепція збереження біорізноманіття. Бернська конвенція та Оселищна директиви.	2		
Тема 8. Міжнародна співпраця у сфері збереження довкілля. Охорона природи в Україні та світі.	2		
Тема 1. Созологія як комплексна наука про охорону живої та неживої природи на різних рівнях організації.		2	
Тема 2. Охорона водних ресурсів. Водно-болотні угіддя міжнародного значення Рамсарської конвенції.		2	
Тема 3. Охорона біорізноманіття на різних рівнях організації живого.		1	
Тема 4. Концепції созології – пасивне та активна охорона довкілля. Абсолютне заповідання та активні (регульовані) заходи щодо збереження біорізноманіття.		2	
Тема 5. Правова основа созології в Україні та Європі.		2	
Тема 6. Природоохоронні території та об'єкти як основний інструменти охорони природи.		1	
Тема 7. Оселищна концепція збереження біорізноманіття. Бернська конвенція та Оселищна директиви.		2	

Тема 8. Міжнародна співпраця у сфері збереження довкілля. Охорона природи в Україні та світі.		2	
Тема 1. Раціональне використання та збереження водних ресурсів в Україні.			10
Тема 2. Раціональне використання та збереження лісових ресурсів України.			10
Тема 3. Раціональне використання та збереження біорізноманіття.			10
Тема 4. Міжнародний біосферний резерват «Східні Карпати» - модельна територія для охорони природи на транскордонному рівні.			10
Тема 5. Роль академіка Стойка Степана Михайловича для охорони природи та формування окремої дисципліни «Созологія».			10
Тема 6. Природозаповідні території як основний інструмент збереження біорізноманіття.			10

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система методів оцінювання складається із двох видів контролю: поточного та підсумкового.</p> <p>Поточний контроль включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тестування – така форма контролю дозволяє перевірити підготовку студентів до кожного заняття; проводиться регулярно на вибірковій основі; - творчі завдання – проводиться з метою формування вмінь і навичок у студентів практичного спрямування, формування сучасного наукового мислення, вміння приймати відповідальні та ефективні рішення; - самостійна робота – така форма контролю дозволяє виявити вміння чітко, логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння працювати самостійно; - індивідуальна науково-дослідна робота студентів (презентації дослідно-проектних робіт, звіти про розробку комплексних проектів, контрольні роботи) – проводиться протягом семестру з метою отримання практичних навичок та умінь щодо використання та опрацювання наукових джерел, написання статей, тез, оформлення звітів, розробка презентаційного матеріалу, використання теоретичних та емпіричних методів дослідження. <p>Упродовж поточного контролю, на практичних заняттях, студент може максимально отримати 50 балів (25 балів – за усні відповіді на практичних заняттях, 10 балів – за індивідуальну</p>
---	--

	<p>науково-дослідну роботу, 15 – за підсумкову контрольну роботу).</p> <p>Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену (максимальна оцінка – 50 балів). Підсумкова оцінка розраховується за сумою накопичених впродовж вивчення дисципліни балів.</p> <p>Впродовж вивчення дисципліни студент зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none"> - систематично відвідувати заняття; - вести конспекти лекцій і практичних занять; - брати активну участь в роботі на практичних заняттях; - виконувати тестові завдання; - виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання.
Вимоги до письмових робіт	<p>У письмовій контрольній роботі студент повинен продемонструвати уміння синтезувати теоретичні і практичні знання, отримані в межах одного змістового модуля. Під час підсумкового модульного завдання розглядаються контрольні питання, тести, ситуаційні задачі, запропоновані у методичних розробках для студентів, здійснюється контроль практичних навиків і умінь за темами змістового модуля. Усі відповіді повинні бути подані чітко, грамотно, у заданій послідовності.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення всіх тем навчальної дисципліни. До підсумкового контролю допускаються студенти, які були присутні на більше 50% занять і набрали мінімум 25 балів за роботу на практичних заняттях. Студентам, які мали пропуски лекційних чи практичних занять, дозволяється ліквідувати заборгованість на протязі наступних після пропуску двох тижнів.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю: екзамен. Форма здачі: комбінована (письмова з усним захистом).</p>

7. Політика навчальної дисципліни

<ul style="list-style-type: none"> - Неприпустимі списування, студент повинен вільно володіти матеріалом. - Якщо студент пропустив більше 50% занять, він повинен пройти тестування і тільки тоді може бути допущений до написання екзаменаційної роботи. - Обов'язковим для допуску до екзамену є відвідування більше 50% занять, робота на парах, підготовка доповідей, виконання контрольної роботи. Студент повинен набрати мінімум 25 балів за роботу на практичних заняттях. - Для складання екзамену студент повинен набрати мінімум 25 балів за написання екзаменаційної роботи.
--

8. Рекомендована література

<ol style="list-style-type: none"> 1. Василюк О. Проектування і збереження територій мережі Емеральд (Смарагдової мережі). Методичні матеріали / О. Василюк, К. Борисенко, А. Куземко, О. Марущак,

- П. Тестов, С. Гриник, під ред. Куземко А.А., Борисенко К. А. – Київ: «LAT & K», 2019. – 78 с.
2. Вихор Б., Дикий І., Тимочко С., Франчук М., Хоецький П., Черепанин Р., Ямелинець Т. Методики обліку рисі, ведмедя та вовка. – Київ: WWF-Україна, 2022. – 64 с. ISBN: 978-617-8055-17-2 DOI: 10.5281/zenodo.7533788
 3. Вихор Б., Черепанин Р., Тимочко С., Зеленчук Я. Методика захисту худоби та пасік від нападів великих хижаків. Інформація для зацікавлених сторін. – Київ: WWF-Україна, 2021. – 35 с.
 4. Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / Кол.авт.: Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З. – Львів. – 2009. – 203 с.
 5. Зелена книга України / під заг. ред. чл.-кор. НАН України Я. П. Дідуха – К. : Альтерпрес, 2009. – 448 с.
 6. Каталог типів оселищ Українських Карпат і Закарпатської низовини / Ред. Б. Проць та О. Кагало. – Львів: Меркатор, 2012. – 294 с.
 7. Основоположник геосозології — науки про охорону біосфери: роздуми друзів, колег, учнів з нагоди 95-річчя проф. С. М. Стойка / [уклад. та заг. ред. О. О. Кагала] ; НАН України, Інститут екології Карпат. — Львів: Простір М, 2017. — 113 с.
 8. Стойко, С. М. Карпатам зеленіти вічно / С. М. Стойко . — Ужгород: Карпати, 1977 . — 175 с.
 9. Стойко, С. Скарбниця знань про український ліс / С. Стойко, І. Ковальчук, Л. Копій // Вісник Національної академії наук України. — 2008. — № 9. — С. 46-48.
 10. Стойко, С. М. Сучасні види антропогенного впливу на життєве середовище / С. М. Стойко, І. Б. Койнова // Український географічний журнал. — 2012. — № 1. — С. 50-57.
 11. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.
 12. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха – К.: Глобалконсалтинг, 2009.– 900
 13. Bedernichek T., Partyka T., Cherepanyn R., Kuchma T., et al. (2018). Environmental impact of the planned ski resort SVYDOVETS: far-reaching consequences on the ecosystems and biodiversity // 5 th Forum Carpathicum "Adapting to Environmental and Social Risk in the Carpathian Mountain Region" (Hotel Eger-Park, Eger, Hungary, 15-18 October 2018). - P. 74-75. (Eng)
 14. Cherepanyn R.M. (2019). Rare arctic-alpine plant species in the highlands of the Svydovets massif (Ukrainian Carpathians) // Actual problems of botany and ecology. Materials of the International Conference of Young Scientists (V. N. Karazin Kharkiv National University, September 6-9, 2019). – P. 47. (Ukr)
 15. Cherepanyn R.M. (2019). Changes in population vitality of rare arctic-alpine plant species in high mountain part of the Ukrainian Carpathians under influence of climatic factors // Studia biologica. Volume 13 (1). – P. 117-128. (Eng)
 16. Cherepanyn R.M., Vykhov B.I., Biatov A.P., Yamelynets T.S., Dykyu I.V. Population dynamics and spatial distribution of large carnivores in the Ukrainian Carpathians and Polissya // Biosystems Diversity, Vol. 31, № 1. 2023. – P. 10-19. DOI: 10.15421/012302 Web of Science, Scopus
 17. Hleb R., Loya V., Cherepanyn R. Salix herbacea L. (Salicaceae) in the Maramures massif of the Ukrainian Carpathians // Plant Introduction, 85/86, 2020. P. 130–136. (Eng)
 18. Kyyak, V., Mykitchak, T., & Reshetylo, O. (2021). Problems of biotic and landscape diversity conservation in the Ukrainian Carpathians highlands. Studia Biologica, 15(4): 59–70 DOI: <https://doi.org/10.30970/sbi.1504.668>

Допоміжна література

19. Костюшин В.А. Огляд програм моніторингу біорізноманіття в Україні / В.А Костюшин, Т.Л. Андрієнко, В.П. Мельничук. – Київ: Національний екологічний центр України, 2008. –80 с.
20. Максимюк Г. В. Пралісові екосистеми Чорногори (у межах Карпатського НПП): сучасний стан, шляхи використання і збереження / Г.В. Максимюк, І.М. Притула, Б.В. Сенчина // Фізична географія та геоморфологія. – 2017. Вип. 3(87). – С. 81-91.
21. Мовчан Я.І. Стратегія збереження біорізноманіття в Україні: обґрунтування структури та алгоритм впровадження / Мовчан Я. І. // Наук. зап. НаУКМа (спец. вип.). — 2003. — Т. 22, ч. II. — С. 395–399.
22. Національний каталог біотопів України. За ред. А.А. Куземко, Я.П. Дідуха, В.А. Онищенко, Я. Шеффера. – К.: ФОП Клименко Ю.Я., 2018. – 442 с.
23. Особливо цінні для збереження ліси: визначення та господарювання. (Практичний посібник для України): Друга редакція. – HCVF Toolkit Part 1: Introduction to HCVF 1, 2008. – 146 с.

Викладач – доцент Черепанин Р.М.

